

Чернореченского водопровода, который должен был обеспечить орошение сельскохозяйственных земель в районе Севастополя и водоснабжение города.

Ключевые слова: Госплан СССР, Севастополь, Государственный бюджет УССР, ЦК КПСС, Чернореченский водопровод.

© *Pavlo Satskyi*
(Kyiv)

THE POLITICS OF THE LEADERSHIP OF UKRAINIAN SSR IN THE RESTRUCTURING OF SEVASTOPOL IN 1954

In the article made the analysis of the politics of the Council of Ministers of Ukrainian SSR and the Central Committee of Communist party of Ukraine in terms of the normative supply related to the reconstruction of Sevastopol during the first year after the Crimea was taken over to the Ukrainian SSR. In particular, the analysis of the work of Permanent Delegation of the USSR in Moscow has been made, the main goal of which was the regulation of the Council of Ministers of Ukrainian SSR, according to which the financing required for the reconstruction of Sevastopol was made. Active opposition to the Federal Government regarding the accepting of the resolution in the context of the opposition in the Ukrainian SSR in the late Stalinist period between the governmental structures and the structures of the Communist Party of the Soviet Union has been presented in the current article. The resolution of the Council of Ministers of USSR had to identify the amount of funding for the reconstruction of Sevastopol. However, the Gosplan of the Soviet Union initiated the opposition to this resolution supported by the Council of Ministers of USSR. The accepting of the resolution supported by the Council of Ministers of USSR regarding the rebuilding of Sevastopol was actively supported by the first Secretary of Central Committee of the Communist Party of Ukraina A. Kyrychenko. Due to the fact that the administrative-political positions of the management of the republican party organisation of Ukrainian SSR were very strong, the Representative of the Permanent Mission of the USSR Council of Ministers in Moscow stressed the need for direct contact of A. Kyrychenko with the chairman of Gosplan, M. Saburov, regarding the question of the positive opinion in terms of the recommendation of the Council of Ministers to accept the resolution on the reconstruction of Sevastopol. As the alternative to the accepting the resolution by the Council of Ministers of USSR in terms of the reconstruction of Sevastopol, the involving of the so-called «interested» Ministries to the participation in this process was also considered. There was a plan to put the obligation on the Ministry of Defense to reconstruct the monuments of Sevastopol. The rebuilding of the city with the participation of the so-called «interested» agencies was not credible alternative in comparison to the accepting of the resolution by the Council of Ministers of USSR because of the fact that the first approach had no guarantee that the allocation of resources would happen on a constant basis. The author has also paid attention to the building of Chornorichensky water supply system, the goal of which was the melioration of the agricultural lands in the area of Sevastopol and water supply for the city.

Keywords: Gosplan, Sevastopol, State Budget of the Ukrainian SSR, the Central Committee of Communist Party of USSR, water supply of Chernorechenskaya.

До редакції надійшла 13.03.2017.

УДК 94:[355.64+355.291.1](477)«2001/2011»

© *Ірина Автушенко*
(Київ)

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ У ПЕРІОД РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ (2001–2011 РР.)

У статті розглядається пенсійне забезпечення військовослужбовців звільнених з військової служби у 2001–2011 рр. та аналізуються його особливості на різних хронологічних відрізках у рамках досліджуваного періоду. Зазначається, що пенсійне забезпечення військовослужбовців є основною складовою їх соціального захисту.

З метою посилення соціального захисту військовослужбовців у період реформування Збройних Сил України, коли відбувалося скорочення чисельності особового складу, для спонукання до звільнення військовослужбовців, було дозволено оформляти пенсії тим, хто мав вислугу 15 років, за умови, що їм виповнилося 45 років.

У статті зазначено, що у зв'язку з введенням нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій, пенсії військовослужбовцям обчислювали, виходячи з розміру грошового забезпечення за останньою штатною посадою, враховуючи посадовий оклад, військове звання, процентні надбавки за вислугу років та щомісячні додаткові види грошового забезпечення.

Наголошується, що діюча система пенсійного забезпечення військовослужбовців не створює зазначеним особам рівних умов, незалежно від відомчої належності та часу звільнення зі служби, реалізації права на пенсію. Відсутність єдиних підходів до поліпшення матеріального забезпечення військовослужбовців впродовж 2000–2004 рр. призвела до утворення значних диспропорцій у розмірах пенсій. З метою усунення диспропорцій у пенсійному забезпеченні військовослужбовців, які звільнилися зі служби у різні роки, проводився перерахунок пенсій.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, військовослужбовці звільнені з військової служби, вислуга років, додаткові види грошового забезпечення, перерахунок, Збройні Сили України.

Основною складовою соціального захисту військовослужбовців, звільнених з військової служби, є пенсійне забезпечення. Питання пенсійного забезпечення військовослужбовців на сучасному етапі розвитку держави постає досить гостро і неоднозначно, це підтверджується доволі нестабільним законодавчим регулюванням та постійними реформами в даній галузі суспільного життя. Пенсійне забезпечення розглядається як особливий складовий елемент соціальної функції держави і, разом з тим, як сукупність методів задоволення матеріальних потреб військових пенсіонерів, які, відповідно до чинного законодавства, мають право на отримання пенсії.

Пенсійне забезпечення є однією з основних гарантій соціального захисту, зміст якого зводиться до підтримки матеріального добробуту військовослужбовців та їхніх сімей при виході на пенсію за віком, інвалідністю або в разі втрати годувальника.

На сьогодні доводиться констатувати, що ґрунтовні праці наукового характеру щодо висвітлення питання пенсійного забезпечення військовослужбовців звільнених з військової служби в роки незалежності відсутні. Однак, окремі аспекти цієї проблематики розглядалися з точки зору правового забезпечення. Проблему правового регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України (далі – ЗСУ) досліджували В. Матієнко [6], С. Дячук [4], І. Прокопчук [9]. Умови, норми і порядок пенсійного забезпечення громадян України з числа осіб, які перебували на військовій службі досліджувала О. Охріменко [7; 8].

У досліджуваній період грошове забезпечення військовослужбовців ЗСУ поступово змінювалося шляхом підвищення розміру щомісячної премії. Згідно законодавства України, якщо проводиться підвищення грошового забезпечення військовослужбовців, то також повинен

підвищуватися розмір пенсійного забезпечення осіб, які вже звільнені з військової служби.

Законодавство України про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію базується на Конституції України і складається з Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ», Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей» та інших нормативно-правових актів України, прийнятих відповідно до цих законів, а також міжнародних Угод, ратифікованих Верховною Радою України.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми щодо пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору.

Відповідно до Угоди про пенсійне забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей і державне обов'язкове особисте страхування військовослужбовців держав – учасниць СНД, укладеної 1 травня 1992 р. у м. Ташкент, пенсійне забезпечення військовослужбовців Збройних Сил держав – учасниць СНД, інших військових формувань утворених в установленому чинним законодавством держав Сторін прядку, Об'єднаних Збройних Сил СНД, Збройних Сил та інших військових формувань колишнього СРСР, які обрали постійним місцем проживання Україну, здійснювалося на умовах, за нормами і в порядку, встановлених законодавством України.

Важливе місце серед нормативно-правових актів належить Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб» [11]. Цей закон

визначає умови, норми та порядок пенсійного забезпечення військовослужбовців, а саме: особливості призначення пенсій військовослужбовцям, тобто право військовослужбовців обирати вид пенсії, якщо вони мають право на різні державні пенсії; звільнення пенсій військовослужбовців від оподаткування; розміри пенсій залежно від вислуги років і мінімальні пенсії; надбавки до пенсій; підвищені розміри пенсій по інвалідності; пенсії в разі втрати годувальника та ін.

З метою посилення соціального захисту військовослужбовців КМУ прийняв Постанову від 13 липня 2004 р. № 895 «Про підвищення рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб», якою передбачалося: «Підвищити з 1 вересня 2004 р. раніше призначені пенсії військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової служби), особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи, особам начальницького складу податкової міліції, для обчислення яких у складі грошового забезпечення немає додаткових видів грошового забезпечення (крім відсоткової надбавки за вислугу років) або їх розмір менше ніж 40% грошового забезпечення (окладів за посадою, військовим чи спеціальним званням та відсоткової надбавки за вислугу років), шляхом урахування зазначених видів грошового забезпечення для обчислення пенсій у розмірі 40% відповідних окладів за посадою, військовим чи спеціальним званням та відсоткової надбавки за вислугу років» [12]. Натомість, посадові оклади і оклади за військовим званням не переглядалися з 1999 р. Сам собою напрашується висновок, що військовий оклад не збільшували для того, щоб не перераховувати пенсії військовослужбовцям, які вже перебували у відставці або запасі. Виходить, що держава умисно обмежувала соціальні гарантії своїх громадян, які йшли служити своїй Батьківщині.

Усі призначені за Законом України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ» пенсії підлягали перерахунку у зв'язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із запровадженням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення

(надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством.

З метою ліквідації диспропорції в пенсійному забезпеченні військовослужбовців та підвищення розміру їх пенсій 15 червня 2004 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб», яким достатньою мірою врегульовувалося питання пенсійного забезпечення військовослужбовців та встановлено єдину нормативну базу для перерахунку всіх раніше призначених пенсій.

Відповідно до вимог зазначеного Закону України, починаючи з 1 січня 2005 р., пенсії колишнім військовослужбовцям обчислювалися з розміру грошового забезпечення за останньою штатною посадою перед звільненням, враховуючи відповідні оклади за посадою, військовим званням, процентні надбавки за вислугу років, щомісячні додаткові види грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премії в розмірах, встановлених законодавством.

Це було зроблено з урахуванням того, що під час реформування ЗСУ скорочувалося багато військових частин і військовослужбовець перед звільненням останні 3–4 місяці міг бути за штатом або лише допущений до виконання будь-яких посадових обов'язків. Відповідно, у цей час багато втрачає у грошовому забезпеченні, і це могло б негативно вплинути на нарахування пенсії – вона істотно б зменшилася. А коли пенсії нараховувалися за останньою штатною посадою, дотримувалася принцип соціальної справедливості: що людина досягла в процесі служби, відповідно такий і рівень гарантується в пенсійному забезпеченні. Причому враховувалися всі види грошового забезпечення – премії, надбавки тощо.

Особи, яким раніше було призначено пенсії відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб», мали право на перерахунок та виплату 50% перерахованої пенсії з 1 січня 2005 р., а з 1 січня 2006 р. – 100% перерахованої пенсії (відповідно до прикінцевих положень цього Закону) [10, ст. 447]. Тобто, з червня 2004 р. перерахували пенсії не зі 100% додаткових видів грошового забезпечення, а тільки з 50%. Цим «забрали» у кожного військового пенсіонера близько 300 гривень.

Отже, в 2004 р. почалося різке підвищення військових пенсій. При їх перерахунку дозволили враховувати персональну щомісячну надбавку, а силовики отримали право самостійно розпоряджатися нарахуванням пенсій. Але не всі доплати до окладу враховувались під час перерахунків раніше призначених пенсій. У результаті, на 1 січня 2005 р. диспропорція в розмірах пенсійного забезпечення військовослужбовців, звільнених у запас у різні роки за однакових умов, досягла відчутних розмірів.

Після прийняття Закону України «Про внесення змін до статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців...», багато пенсіонерів звернулися до суду й виграли позови, за якими Міністерству оборони України потрібно було виплатити 110 мільйонів гривень. Перерахунок пенсій особам, які звернулися до суду, здійснили в повному обсязі за посадою, за якою на той час військовослужбовець отримував гроші. Навіть тим, хто звільнився у 1970-х рр., повністю нарахували пенсію за їх останньою посадою відповідно до сучасних посадових окладів зі всіма надбавками. Тобто, через суд вони подолали 12-ту Постанову Кабміну, відповідно до якої надбавки не враховувались.

Зверталися до суду і пізніше, але обставини змінилися – з 1 січня 2005 р. включилися в дію прикінцеві положення Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців...» «Про внесення змін до ст. 43...». І стало неможливо його обійти навіть через судовий позов. Законом визначено: пенсії перераховувати, але виплачувати їх в половинному розмірі.

Найскромнішими у цій ситуації опинилися ті, заради кого, власне, і змінювалися норми пенсійного забезпечення – військові. «Немає жодного офіцера, генерала в Збройних Силах, який отримує пенсію 12–15 тис. грн.», – заявив міністр оборони Анатолій Гриценко. Він припустив, що 17 тис. такі пенсії можуть бути хіба що у військових суддів, військових прокурорів або в інших силових структурах.

У межах одного військового формування розміри пенсій військовослужбовців, які звільнилися зі служби у 2004 р., перевищували розміри пенсій осіб, які займали рівнозначні посади, мали однакову вислугу років та складність служби і звільнились у 1992 р., в середньому у 2,3–5,2 рази.

У зв'язку з цим, КМУ 18 вересня 2004 р. прийняв Постанову «Про підвищення рівня пенсійного забезпечення», якою передбачалося починаючи з вересня 2004 р. всім пенсіонерам, у тому числі і пенсіонерам Міністерства

оборони України, здійснювати виплату щомісячної державної адресної допомоги у разі, коли щомісячний розмір їх пенсій (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги та пенсій за особливі заслуги перед Україною, сум індексації та інших доплат до пенсії встановлених законодавством) не досягає прожиткового мінімуму, встановленого на 2004 р. для осіб, які втратили працездатність – на сьогодні 284 грн. 69 коп. [1, арк. 136–137].

За даними управління пенсійного забезпечення Міністерства оборони України кількість пенсіонерів ЗСУ загалом по країні на 2004 р. складала 151046 чол. На виконання постанови КМУ від 18 вересня 2004 р. потреба в коштах на місяць складала 12383,3 тис. грн., а до кінця 2004 р. (вересень-грудень) потрібно було 49533,2 тис. грн. [1, арк. 139].

У період реформування ЗСУ (2001–2005 рр.) відбувалося скорочення чисельності військовослужбовців, у тому числі і тих, хто мав вислугу років, з настанням якої набувається право на пенсію. У зв'язку з цим, державою були передбачені додаткові гарантії для такої категорії громадян.

Так, військовослужбовці, які звільнялися зі ЗСУ, у зв'язку з їх реформуванням, мали право на пенсію за наявності 15 років вислуги й за умови, що їм виповнилося 45 років (п. 11 ст. 1 Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей»).

У грудні 2004 р. прес-служба Рахункової палати заявила, що Колегія Рахункової палати, розглянувши Звіт про використання коштів державного бюджету, призначених на пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу дійшла висновку, що діюча система пенсійного забезпечення військовослужбовців не створює зазначеним особам рівних, незалежно від відомчої належності та часу звільнення зі служби, умов реалізації права на цю конституційну гарантію. Відсутність єдиних підходів до поліпшення матеріального забезпечення військовослужбовців впродовж 2000–2004 рр. призвела до утворення значних диспропорцій у розмірах пенсій.

Заходи, що вживалися Кабміном впродовж останніх двох років зі скорочення диспропорції у розмірах пенсій, були неефективними і зменшили її лише на 7–14%. Неповне фінансове

забезпечення реалізації Закону, спрямованого на вирішення цієї проблеми, та обмеження бази для перерахунку пенсій з 1 січня 2005 р., передбачені у Державному бюджеті України на 2005 р., гальмували усунення існуючої диспропорції.

Управління бюджетними коштами, що спрямовувалися у 2003–2004 р. на пенсійне забезпечення військовослужбовців, здійснювалося неналежним чином і супроводжувалося рядом порушень. Однією з основних причин зазначеного є непрозорість та розгалуженість організаційної системи управління цими коштами, в якій задіяні органи одинадцяти міністерств, відомств та установ, що функціонують паралельно і не підпорядковані один одному.

Міністерством фінансів України у 2003 р., при нагальній необхідності скорочення диспропорції у розмірах пенсій, не використано 26 млн. 280,6 тис. грн. асигнувань, передбачених на цю мету. Організація призначення та перерахунок пенсій військовослужбовцям силовими міністерствами і відомствами та їх виплати установами ВАТ «Ощадбанк» також здійснювалися з недоліками та порушеннями [5].

Отже, недивлячись на те, що проблему диспропорцій у пенсійному забезпеченні військовослужбовців намагалися розв'язати внесенням змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців...», відповідно до якого з 1 січня 2005 р. всі раніше призначені пенсії були відповідним чином перераховані. У бюджеті 2006 р. витрати на утримання військових пенсіонерів збільшили на 47%, але виділених 9,275 млрд. грн. не вистачило через неконтрольованість системи нарахування. У 2006 р. диспропорції в пенсійному забезпеченні військовослужбовців так і не були подолані.

Також потрібно зазначити, що звільненим зі служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за Законом України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб», яким присвоєно чергові військові (спеціальні) звання під час перебування їх у запасі або у відставці, раніше призначені їм пенсії з урахуванням нових присвоєних військових (спеціальних) звань не перераховуються.

Тобто, держава та Міністерство оборони України гарантує гідне пенсійне забезпечення особам, які мають право на пенсію, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, здійснює перерахунок призначених

пенсій у зв'язку зі збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист.

З 1 січня 2008 р. значно підвищено посадові оклади військовослужбовцям, що збільшило їх питому вагу в грошовому забезпеченні від 50 до 60%. У зв'язку з цим, у 2010 р. удосконалено нормативні питання стосовно пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та членів їх сімей. Відповідною Інструкцією регулювався порядок соціального забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та членів їх сімей, оформлення документів для призначення і перерахунку пенсій та здійснення інших виплат, передбачених законами України.

Протягом року, за новими правилами, враховуючи надбавки за особливі умови служби, перераховано грошове забезпечення окремої категорії осіб, які були пов'язані з обслуговуванням ядерної зброї. На підставі довідок, наданих до Пенсійного фонду України, понад 5 тис. осіб підвищено пенсії в середньому на 122 грн. [2, с. 46].

Диспропорції в пенсійному забезпеченні також виникали через різницю в розмірі преміювання військовослужбовців. Зокрема, з 1 червня 2011 р. розмір премії офіцерам підвищили до 90 %, а рядовим, сержантам та старшинам служби за контрактом – до 125%. Також на розмір пенсії впливав не лише рік звільнення військовослужбовця, а й місяць звільнення.

У 2011 р. збільшено вислугу до 25 календарних років, але це відбуватиметься поступово: на шість місяців щорічно до 1 вересня 2020 р. Змінено з 15 до 20 вислугу років військовослужбовців служби за контрактом, які досягли 45-річного віку і звільняються з військової служби. У результаті, значних змін зазнало фінансове забезпечення осіб, звільнених з військової служби. Водночас до вислуги років додатково зараховується час навчання в цивільних вищих навчальних закладах, а також в інших навчальних закладах, після закінчення яких присвоюється офіцерське (спеціальне) звання, до вступу на військову службу або призначення на відповідну посаду в межах до п'яти років із розрахунку один рік навчання за шість місяців служби.

З 1 жовтня 2011 р. встановлено такий порядок нарахування пенсії: за вислугу 20 років – 50% відповідних сум грошового забезпечення

із збільшенням цього розміру на 3% за кожний повний рік вислуги понад 20 років. Максимальний розмір пенсії за вислугу років зменшився з 90% до 80% [3, с. 49].

Таким чином, основний розмір пенсії – це визначений відсоток від грошового забезпечення, що складається з посадового окладу (на день звільнення з військової служби), окладу за військовим званням, відсоткової надбавки за вислугу років та додаткових видів грошового забезпечення.

Отже, пенсійне забезпечення – необхідний елемент системи соціального захисту, важлива умова економічної та соціальної стабільності держави. Гідне забезпечення добробуту військовослужбовців звільнених з військової служби, у тому числі тих, хто втратив працездатність за віком або за інвалідністю.

Проте, поки на державному рівні не буде переглянута система грошового забезпечення,

зберігатимуться джерела проблем. Головні вади існуючої системи такі: різка диспропорція в розмірах посадових окладів та різного роду надбавок; різні підходи до формування структури грошового забезпечення військовослужбовців; відсутність єдиних стандартів грошового забезпечення військовослужбовців різних військових формувань.

В умовах сьогодення, коли з кожним днем дорожчають життєві показники, потрібно проводити індексацію пенсійного забезпечення у відповідності до інфляції, підвищення тарифів на комунальні послуги, подорожчання продуктів харчування тощо. Також необхідно привести у відповідність нормативно-правові акти, що регулюють порядок перерахунку пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, а також установити відповідальність посадових осіб та державних органів щодо невиконання таких положень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Галузевий державний архів Міністерства оборони України (ГДА МО України), ф. 3697, оп. 46402, спр. 67, 153 арк.
2. Біла книга – 2010. Збройні Сили України / Б. Андресюк, А. Дем'яненко, О. Клубань, В. Корендович, В. Омелянчук та ін.; гол. роб. гр. В. Можаровський. – К. : МОУ, 2011. – 84 с.
3. Біла книга – 2011. Збройні Сили України / О. Затинайко, О. Клубань, І. Кушнір, В. Омелянчук та ін.; гол. роб. гр. В. Можаровський. – К. : МОУ, 2012. – 84 с.
4. Дячук С. Пенсійний синдром: в пошуках справедливості (практичний погляд на проблеми пенсійного забезпечення військовослужбовців / С. Дячук // Право військової сфери. – 2006. – № 3. – С. 17–19.
5. Єдина система нарахування та призначення пенсій військовим – відсутня (повідомлення прес-служби Рахункової палати) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/269629?cat_id=34664 – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.03.2017.
6. Матієнко В. І. Правове регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців в Україні / В. І. Матієнко // Актуальні проблеми держави і права. – 2005. – Вип. 25. – С. 367–373.
7. Охріменко О. Пенсії військовослужбовців / О. Охріменко // Вісник податкової служби України. – 2013. – № 10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/5053?issue=114> – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.03.2017.
8. Охріменко О. Пенсійне забезпечення військовослужбовців / О. Охріменко // Вісник податкової служби України. – 2012. – № 8. – С. 40–44.
9. Прокопчук І.Т. Правове регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців / І. Прокопчук // Юридична наука. – 2013. – № 5. – С. 132–142.
10. Провнесення змін до статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб»: Закон України від 15 червня 2004 р. № 1769–15 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 36. – Ст. 447.
11. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених із військової служби, та деяких інших осіб: Закон України в редакції від 11 листопада 2011 р. № 2262–12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2262-12/ed20111111> – Назва з екрану. – Дата звернення: 11.03.2017.
12. Про підвищення рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2004 р. № 895 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=7401010> – Назва з екрану. – Дата звернення: 11.03.2017.

REFERENCES

1. Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Ministerstva oborony Ukrainy, Kyiv, fond 3697, opis 46402, sprava 67, 153 arkusha.
2. Andresiuk, B.et.al. (2011) Bila knyga – 2010. Zbroini Syly Ukrainy, Kyiv: Ministerstvo oborony Ukrainy.
3. Zatyayko, O.et.al. (2012) Bila knyga – 2011. Zbroini Syly Ukrainy, Kyiv: Ministerstvo oborony Ukrainy.
4. Diachuk, S. (2006) Pensiyni syndrom: v poshukakh spravedlyvosti (praktychnyi pohliad na problemy pensiynoho zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv. Pravo viiskovoi sfery. 3. p. 17–19.
5. Yedyna systema narakhuvannia ta pryznachennia pensii viiskovym – vidstyntia (povidomlennia preslyzhy Rakhunkovoi palaty) Available from: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/269629?cat_id=34664 [Accessed: 10 March 2017].
6. Matienko, V. (2005) Pravove rehuliuvannia pensiynoho zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv v Ukrayini. Aktualni problemy derzhavy i prava. 25. p. 367–373.
7. Okhrimenko, O. (2013) Pensii viiskovosluzhbovtiv. // Visnyk podatkovoi sluzhby Ukrainy. 10. Available from: <http://www.visnyk.com.ua/ua/pubs/id/5053?issue=114> [Accessed: 11 March 2017].
8. Okhrimenko, O. (2012) Pensiynne zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv. Visnyk podatkovoi sluzhby Ukrainy. 8. p. 40–44.
9. Prokopchuk, I. (2013) Pravove rehuliuvannia pensiynoho zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv. Yurydychna nauka. 5. p. 132–142.
10. Pro vnesennia zmin do statti 43 Zakonu Ukrainy Pro pensiynne zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv, osib nachalnytskoho i riadovoho sklady orhaniv vnytrishnikh sprav ta deiakykh inshykh osib: Zakon Ukrainy, № 1769–15 (2004). Vidomosti Verkhovnoii Rady Ukrainy. 36. 447.
11. Pro pensiynne zabezpechennya osib, zvilnenykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakykh inshykh osib: Zakon Ukrainy, № 2262–12 (2011). Available from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2262-12/ed20111111> [Accessed: 11 March 2017].
12. Pro pidvyshchennia rivnia pensiynoho zabezpechennya viiskovosluzhbovtiv, osib nachalnytskoho i riadovoho sklady orhaniv vnytrishnikh sprav ta deiakykh inshykh osib: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 895 (2004). Available from: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=7401010> [Accessed: 10 March 2017].

© *Ирина Автушенко*
(Киев)

ПЕНСИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ УВОЛЕННЫХ С ВОЕННОЙ СЛУЖБЫ В ПЕРИОД РЕФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ (2001–2011 ГГ.)

В статье рассматривается пенсионное обеспечение военнослужащих, уволенных с военной службы в 2001–2011 гг. и анализируются его особенности на различных хронологических отрезках в рамках исследуемого периода. Отмечается, что пенсионное обеспечение военнослужащих является основной составляющей их социальной защиты.

С целью усиления социальной защиты военнослужащих в период реформирования Вооруженных Сил Украины, когда происходило сокращение численности личного состава, для способствования к увольнению военнослужащих, было разрешено оформлять пенсии тем, кто имел выслугу 15 лет, при условии, что им исполнилось 45 лет.

В статье указано, что в связи с введением новых ежемесячных дополнительных видов денежного обеспечения (надбавок, доплат, повышений) и премий, пенсии военнослужащим начисляли исходя из размера денежного обеспечения по последней штатной должности, учитывая должностной оклад, воинское звание, процентные надбавки за выслугу лет и ежемесячные дополнительные виды денежного обеспечения.

Отмечается, что действующая система пенсионного обеспечения военнослужащих не создает указанным лицам равных условий, независимо от ведомственной принадлежности и времени увольнения со службы, реализации права на пенсию. Отсутствие единых подходов к улучшению материального обеспечения военнослужащих в течение 2000–2004 гг. привело к образованию значительных диспропорций в размерах пенсий. С целью устранения диспропорций в пенсионном обеспечении военнослужащих, уволившись со службы в разные годы, проводился перерасчет пенсий.

Ключевые слова: пенсионное обеспечение, военнослужащие уволенные с военной службы, выслуга лет, дополнительные виды денежного обеспечения, перерасчет, Вооруженные Силы Украины.

**PENSION PROVISION OF THE SERVICEMEN DISCHARGED FROM MILITARY SERVICE
DURING THE REFORM AND DEVELOPMENT OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE
(2001–2011)**

The pension provision of the servicemen discharged from military service in the 2001–2011 is considered in the article, also the peculiarities in different chronological periods within the studied years are analyzed. It is mentioned that the pension provision of the servicemen is the main component their social protection. According to the law of Ukraine the pension shall be calculated due to the changes in the the size of at least one type of financial security relevant categories of servicemen or with the introduction additional monthly allowance (additional payments, promotions) and prizes in the amounts established by law for these persons.

In order to strengthen the social protection of servicemen during the reforming of the Armed Forces of Ukraine, when there was reduction of troops, to encourage release of the servicemen were allowed to issue pensions to those who had length of service of 15 years, on condition they were 45 years old.

The article indicates, that for the calculation of pensions provision elected the average size of charges for the last twenty four months of the serviceman. However, during the reform of the Armed Forces of Ukraine the servicemen could be outside a staff of very often for 3–4 months before dismissal (in these cases, they had not received financial security in full), which significantly reduced the size of their average salary over the last twenty four months of service and therefore decreased the pensions for serviceman. For elimination of this lack the state was decided not take into account in calculating the pension period of stay the state. The pensions for former servicemen began to calculate the size of financial security for the last permanent position of dismissal, given appropriate salaries for the position, rank, percentage allowance for seniority and monthly additional types of financial security.

It is noted that the existing system of pension provision of servicemen does not create the said persons being equal, regardless of institutional belonging and time of dismissal from service, their right to a pension. The lack of uniform approaches to improve the financial security of servicemen during 2000–2004 cause to the formation of significant imbalances in the size of pensions. While on the state level the system of financial security would not be revised, the problems will exist. The main deficiencies of the existing system are: the striking disparity in the size of salaries and various allowances; different approaches to the formation of the structure the financial security of servicemen lack of uniform standards the financial security of servicemen of different military units.

Keywords: pension provision, servicemen who discharged from military service, seniority, additional types of financial security, recalculation, the Armed Forces of Ukraine.

До редакції надійшла 17.03.2017.